

ELS REPTES D'UNA MORAL UNIVERSAL ALLIBERADORA

BENJAMÍN FORCANO

Madrid, Espanya

Respostes antiquades per a nous reptes

Valguin com a diagnòstic de la situació actual les paraules del Parlament de les Religions del Món:

“El nostre món travessa una crisi d'abast radical; una crisi de l'economia mundial, de l'ecologia mundial, de la política mundial. Arreu es lamenta l'absència d'una visió global, una alarmanant acumulació de problemes sense resoldre, una paràlisi política, la mediocritat dels dirigents polítics, tan mancats de perspicàcia com de visió de futur i, en general, sense interès per al bé comú. Respostes antiquades per a reptes nous”.

Aquests greus problemes de la humanitat no són fruit de l'atzar sinó de causes concretes. El primer és: superar l'escepticisme o fatalisme que sobre aquest punt no hi ha res a fer. La crisi de què parlem és universal i per resoldre-la s'ha de comptar amb una visió i solució que siguin universals. Les visions parcials, pròpies d'altres temps, s'han mostrat estèrils. I a superar aquesta parcialitat apuntava la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948 quan escrivia: “La llibertat, la justícia i la pau en el món tenen per base el reconeixement de la dignitat intrínseca i dels drets iguals i inalienables de la família humana” (Preàmbul).

Això vol dir que al voltant d'aquesta dignitat i drets, no s'ha imposat la “concepció comuna” que semblava augurar-se a l'Assemblea de les Nacions Unides. Malgrat això, cada vegada són més les veus de pensadors, polítics, líders religiosos i científics coincidents en que hi ha problemes comuns a totes a les nacions, que requereixen d'un nou paradigma de visió i de normes, compartit per totes elles, i aquest nou paradigma ha de ser de caràcter ètic.

La supervivència de la Humanitat no està assegurada si prèviament no es produeix aquest canvi ètic, vàlid i vinculant per tothom: “La Terra no pot canviar a millor si abans no canvia la mentalitat dels individus” (ibídem).

Possibilitat d'un projecte ètic mundial

Són veritablement moltes les situacions de calamitat actuals que no podem corregir o evitar amb

simples mitjans tecnològics, econòmics o militars, atès que la crisi, contra tot allò que es digui, no és en primer lloc econòmica, sinó ètica: “Davant d'aquesta situació, la humanitat no en fa prou amb els programes i les actuacions de caràcter polític. Necessita primer de tot una visió de la convivència pacífica dels diferents pobles, dels grups ètnics i ètics i de les regions, animats per una comuna responsabilitat envers el nostre planeta Terra. Una visió similar es basa en esperances, objectius, ideals, criteris; dimensions totes elles que molts homes disseminats per l'ample món han anat perdent” (Küng).

Ens cal obrir nous horitzons de cara al futur, atès que la humanitat ha entrat en una nova fase de la seva història i, malgrat tants obstacles, disposa de suficients recursos econòmics, culturals i espirituals com per instaurar un millor ordre mundial.

Küng porta dècades impulsant aquest projecte i precisa: “Per ètica mundial entenem un consens bàsic sobre una sèrie de valors vinculants, criteris inamovibles i actituds bàsiques personals. Sense aquest consens ètic d'inici, tota la comunitat es veu, més tard o més aviat, amenaçada pel caos o la dictadura, i els individus per l'angoixa”.

Per les raons que sigui, al llarg de la història s'han creat massa escissions i enfrontaments entre ètica i religió, ciència i religió, religió catòlica i religions... com si en el fons unes i altres fossin inconciliables. Escissions històriques, dramàtiques i cruentes moltes vegades, però més pròpies d'interessos i afanys institucionals de poder que de la seva mateixa naturalesa. Per què l'ètica s'ha de contraposar a la religió, la ciència a la fe i allò humà a allò cristià?

Convençuts de la unitat fonamental de la família humana, Nacions Unides proclamava el 1948, en el pla del dret, els Drets Humans, i això mateix ha de ratificar des de l'angle de l'ètica: el respecte total a la persona humana, el caràcter inalienable de la llibertat, la igualtat bàsica de tots els humans i la interdependència de tothom amb tothom.

NORMA UNIVERSAL PRIMERA

Tot ésser humà ha de rebre un tracte humà

Küing comenta: "Això significa que tot ésser humà, sense distinció de sexe, edat, raça, classe, color de pell, capacitat intel·lectual o física, llengua, religió, idees polítiques, nacionalitat o extracció social, posseeix una dignitat inviolable i inalienable. Per aquesta raó, tots, individus i estat, estan obligats a respectar aquesta dignitat i a garantir eficaçment la seva tutela. L'economia, la política i els mitjans de comunicació, els centres d'investigació i les empreses han de considerar sempre l'ésser humà subjecte de dret: la persona ha de ser sempre finalitat, mai pur mitjà, mai objecte de comercialització i industrialització. Res ni ningú: "està més enllà del bé i del mal": ni individu, ni estrat social, ni grup d'interès per influent que sigui, ni cartell de poder, ni aparell policial, ni exèrcit, ni estat. Ben al contrari: Tot ésser humà, dotat de raó i de consciència, està obligat a actuar de forma realment humana, a fer el bé i evitat el mal!"

Només obrant d'aquesta manera s'és veritablement humà. Aquest obrar, que brolla des del més fons del nostre ésser, queda sancionat com a vàlid universalment per l'ètica, el dret i la religió i queda esculpit en l'anomenada Regla d'or: *No vulguis per a ningú el que no vulguis per a tu, o Fes als altres el que voldries que et fessin a tu.*

Quatre principis que deriven d'aquesta norma

1. Respecta la vida. Són fets innegables en el nostre món: l'odi, l'enveja, la violència, la rivalitat, l'ús de la força, el crim organitzat, la pràctica del terror, les dictadures, la tortura... que contradiuen el principi de "Respectar la vida": tot ésser humà té dret a la vida, a que ningú el maltracti, el discrimini, el depuri o extermini; a que els conflictes es resolguin pacíficament; a que el foment de la comunitat humana vagi unit al respecte de la natura i el cosmos, tenim una responsabilitat especial envers la Mare Terra i el Cosmos, l'aire, l'aigua, el sòl; a fer efectiu allò que naturalment ens pertany: ser oberts, solidaris, tolerants, respectuosos amb tothom. Respecta la vida!

2. Practica la justícia. En virtut d'aquest principi, tot ésser humà ha de practicar la justícia, fent un bon ús dels béns de la Terra, de no acumular-los insolidària i incontroladament, de contribuir al Bé Comú; de crear estructures econòmiques que es configuren des de les necessitats i drets dels més desfavorits; d'una

economia social i ecològica; d'entendre el poder com a servei a les persones i preferentment als més necessitats; d'assegurar una política basada en el respecte, el raonament, la mediació i consideració recíproca; d'assumir una actitud de moderació i control de l'insaciable afany del diner, del prestigi i del consum. Practica la justícia!

3. Sigues honrat i veraç. El món ens depara cada dia una llarga llista de gent que enganya, defrauda i menteix, desinforma, ven falsificant, sotmet la seva ciència a interessos econòmics, pregona el fanatisme... I cada dia, en el si de qualsevol lloc i cultura, la consciència humana se sent posseïda per l'imperatiu de no mentir, de parlar i actuar des de la veritat. Cap ésser humà, cap institució, cap estat i cap església o comunitat religiosa té dret a dir falsedat dels altres. Els mitjans de comunicació, l'art, la literatura i la ciència, els polítics i els seus partidaris han de servir a la veritat. Tots els homes tenen dret a la veritat i a la veracitat, i tenen el deure de fer valer la veritat, a cercar-la incessantment, de servir-la sense cedir a oportunitats. Sigues honrat i veraç.

4. Estima i respecta els altres. Ningú no pot degradar l'altre ni mantenir-lo en una forçada dependència sexual. No és possible una convivència entre iguals sense veritable humanitat. La relació home-dona s'ha de regir per l'amor, la comprensió, la confiança, la igualtat, el respecte mutu. Estima i respecta els altres! TOTS JUNTS, PODEM.

Dins del món de l'home i la dona, continua havent-hi el patriarcalisme, l'explotació de la dona, l'abús sexual de nens, la prostitució imposada.

Tot ésser humà ha de rebre un tracte humà!

Hem de fer als altres allò que volem que ens facin a nosaltres!

El repte rau en com aconseguim implantar aquesta mentalitat. Hem fet avançar moltes coses, en moltes hem millorat. Ens manca la principal, que ningú s'eximeixi de responsabilitat pel que fa o omet. Amb aquesta responsabilitat, des dels principis enumerats, podem donar solució a moltes qüestions en litigi. L'actual situació no està pas perduda. Des d'un sentit ètic propi i universal, tots junts, podem revertir aquesta situació, podem fer efectiva una ètica mundial comuna, una millor entesa mútua.